

KÜRESELLEŞME VE BİLGİ TOPLUMUNDA EĞİTİM TEKNOLOJİLERİNE DÖNÜŞÜM: E-ÖĞRENME

Uzm. Sibel ÖZBİLGİÇ ÖZER
*Prof.Dr. Münevver ÖLÇÜM ÇETİN**

ÖZET

Küreselleşmenin ve hızlı teknolojik gelişmenin etkileyerek oluşturduğu “bilgi toplumu”, eğitimi önemli bulur. Bu nedenle, örgütler yeni arayışlar içine girerler. Hızlı gelişim ve rekabet ortamları zamanı ve mekanı çok değerli kılmakla birlikte daha ekonomik ve aynı zamanda kaliteli ürün ve hizmetlerin geliştirilmesini zorunlu kılarlar. Bu konuda bilgi ve eğitim ön plana çıkar (Barutçugil, 2002, s.19-24).

Bilgi toplumuna dönüşüm sadece şirketleri değil aynı zamanda eğitim kurumlarını da etkiler. Öğrenmeye ve bilgiye karşı yeni tutumlar gelişmekte iken bir yandan da “yaşam boyu öğrenme” kavramı ön plana çıkar. Bu nedenle, eğitimin merkezi olan okullar “yaşam boyu öğrenme” kavramını benimseyerek hızlı gelişime uyum sağlamak zorunda kalırlar (Brinkmann, 2000, s.194).

Dünya üzerinde küreselleşmeye ve hızlı gelişime büyük katkıları olan Internet, öğretim etkinliklerinde bir araç olarak kullanılmaya başlanır ve elektronik öğrenmeyi (e-öğrenim/e-learning) yeni bir kavram olarak doğurur. E-öğrenme düşük maliyetlerle birlikte daha hızlı öğrenme sağlamanın yanı sıra bireylerin öğrenme biçimlerine ve hızlarına göre, kişilere özel interaktif eğitim olanakları sunarak öğrenme becerilerini geliştirir (Merk, 1999,s.49-51).

Bugün okullarda bilgisayar destekli eğitime verilen önem, elektronik öğrenme kavramını ve teknolojilerini kullanmayı da etkileyecektir. E-öğrenme, öğrencilerin yanı sıra yetişkinlerin de öğretime devam etmelerini sağlayarak yeni eğitim olanaklarını oluşturabilir (Akbaş, 2002, s.25).

Bu çalışmada, küreselleşme ve bilgi toplumu kavramları göz önünde bulundurularak e-öğrenmenin eğitim üzerine etkileri irdelenmiştir.

Anahtar sözcükler: E-öğrenme, bilgisayar destekli eğitim, küreselleşme, bilgi teknolojileri, yaşam boyu öğrenim, Internet.

* Eğitim Bilimleri Uzmanı

** M.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi

SUMMARY

The development of information society caused by technological movement and globalization in the world emphasizes the importance of changes in the educational field. Developed countries give importance to education which cannot be separated from information society.

People today have great needs in getting, developing, sharing and keeping information in order to adapt to these technological developments. So, one of the newest developments- the Internet- causes and forces people to adopt to the rapid change. The positive effects of computers and Internet, which are parts of communication technologies, make it possible to access information any time and at any place. Fast and continuing learning is necessary in information societies. That's why attitudes towards learning are going to change and life long learning gets more important next to school education.

The integration of Internet into everyday life activities also influences the educational area. With the development of technological methods learning becomes faster and easier. In order to intergrate computers and Internet into the educational system a new method, called e-learning is born. E-learning which provides faster learning with low costs can be used as an interactive learning model for each person individually with regard to his/her own learning style.

With the growth of computer based education at schools the use of e-learning and technology in lessons will increase. So, students and also adults, namely teachers and staff, have to learn to cope with the new methods (e-learning) in education.

In this study, the effects of e-learning on education were analized with regard to the information society and the globalization process in the world.

Key words : E-learning, computer-based education, globalization, information technology, life-long learning, Internet

GİRİŞ

Çağımızın ekonomik ve teknolojik değişim süreçlerinde örgütler bilgi çağına uyum sağlamak zorunda olduklarını bilmektedirler. Küreselleşmenin ve hızlı teknolojik gelişmenin etkileyerek oluşturduğu “bilgi toplumu”, eğitimi önemli bulmaktadır. Bu nedenle, örgütler yeni arayışlar içine girmişlerdir. Hızlı gelişim ve rekabet ortamları zamanı ve mekanı çok değerli kılmakla birlikte daha ekonomik ve aynı zamanda kaliteli ürün ve hizmetlerin geliştirilmesini zorunlu kılmaktadırlar. Bu konuda bilgi ve eğitim ön plana çıkmıştır. Bilgi ve yenilikler üretebilen ve de değişime uyum sağlayan nitelikli elemanların yetiştirilmesi istenilmektedir (Barutçugil, 2002, s.19-24).

Teknolojide yaşanan hızlı gelişmeler, uluslararası pazarın globalleşmesi, iletişimin artması, dünya çapında hızlı bilgi alışverişinin ve ulaşımının kolaylaştırılması, serbest ticaret engellerinin kaldırılması yönündeki girişimler ülkelerin ekonomilerini büyük oranda etkilemiş bulunmaktadır. Çağımızda, özellikle teknolojideki hızlı dönüşüm, beraberinde ekonomik dönüşümü de meydana getirmiştir. Bilgi toplumu, bilgi ekonomisi ve bilgi yönetimi gibi kavramların ortaya çıktığı yeni çağ, “Bilgi Çağı” olarak adlandırılmaktadır (T.C Türkiye Bilişim Şurası Sonuç Raporu, 2002; s.10).

Bilgiyi üreten ve verimli olarak kullanan ülkelerin dünya ekonomisinde söz sahibi olacağı ve bunu yapmayan ülkelerin geri kalacağı bu çağda, ülkeler her geçen gün eğitim sistemine daha fazla yatırım yapmaktadırlar. Çünkü, yaşadığımız çağda ülkelerin zenginlikleri para ya da doğal zenginlik kaynaklarıyla değil, bilgi ve insan kaynaklarının zenginliği ile ölçülmektedir (Çakırcı, 2002, s.14). İnsan kaynaklarının niteliği, ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin tespitinde kullanılan en önemli ölçütlerden biridir (T.C Türkiye Bilişim Şurası Sonuç Raporu, 2002; s.11).

Bilgi toplumundaki bu dönüşüm sadece örgütleri değil aynı zamanda eğitim kurumlarını da etkilemektedir. Öğrenmeye ve bilgiye karşı yeni tutumlar gelişmekte iken bir yandan da “yaşam boyu öğrenme” kavramı ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle eğitimin merkezi olan okullar da “yaşam boyu öğrenme” kavramını benimseyerek hızlı gelişime uyum sağlamalıdır (Brinkmann, 2000, s.145).

Artık hayatın çok sayılı alanlarında kullanılan İnternet, eğitim ve öğretim alanlarını da etkilemiş ve yeni bir kavram olarak “elektronik ortamda öğrenmeyi” getirmiştir.

İnternetli eğitim, yeni öğrenme biçimlerini gündeme getirir. Bağımsız öğrenme becerilerini geliştirir ve çok değişik kaynaklardan milyonlarca sayfa bilgi kaynağı sunarak daha zengin bir öğrenme ortamının oluşmasını sağlar (Karahana & İzci, MEB 2001, s.9).

Bilgisayar teknolojileri geliştikçe elektronik öğrenme ortamlarında kullanılan teknikler ve materyaller de artmakta; böylece bu alanda da hızlı bir gelişme oluşmaktadır. Bu hızlı gelişimin, küreselleşmenin sonucu olarak oluşmuş olması bir çok eğitimli kişiler tarafından fark edilmektedir. Özellikle öğretmenleri ilgilendiren elektronik öğrenme ortamına ilişkin yakın veya mesafeli tutumları, bu araçlardan faydalanmalarını etkileyecektir (Schoonenboom ve Draaijer, Changing Teacher Attitudes Towards Teaching with Technology, çevirimiçi: www.oecr.nl/conference/program/session58.html).

Bilgisayar ve eğitim teknolojilerinin içerdiği elektronik öğrenmenin temel unsurları, tercih nedenleri, Türkiye’de ve dünyadaki gelişmeler çok boyutlu olarak incelenebilir. Günümüz bilgi toplumunda yaşanan global rekabet İnternet’e taşınmaktadır. Dünyadaki yaşanan gelişmelere paralel olarak, ülkemiz eğitim politikasının da yeniden yapılandırması gerekmektedir. Unutulmaması gereken en önemli nokta; İnternet’e ve çağdaş eğitim teknolojilerine yatırım yapmayan ülkeler, yaşanan global rekabette geri kalacaklardır. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli husus, Türk Eğitim Sisteminde uzun vadeli stratejiler oluşturulmasında katkıda bulunacak önemli bulguları ortaya koymaktır. Türk Eğitim Sisteminin en zayıf olduğu alan, bilişim sektörünün eğitimde fırsatlar sunarken, yaygın ve güvenilir bulunmamasıdır. Türk Eğitim Sistemi’ndeki kurumların İnternet’e mesafeli bakmaları ve İnternet’in çok etkin bir araç olduğunu hala kabul etmemeleri yapılan en büyük stratejik hatadır (Çakırer, 2002, s.25).

Dünya üzerinde küreselleşmeye ve hızlı gelişime büyük katkıları olan İnternet, öğretim etkinliklerinde bir araç olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu ağ üzerinden yapılan öğrenme aracı, elektronik öğrenmeyi (e-öğrenim/e-learning) yeni bir kavram olarak doğurmuştur. E-öğrenme düşük maliyetlerle birlikte daha hızlı öğrenme sağlamanın yanı sıra bireylerin öğrenme biçimlerine ve hızına göre, yani kişiye özel interaktif eğitim olanakları da sunabilmektedir (Merk, 1999, s.49-51).

Bugün okullarda bilgisayar destekli eğitime verilen önem, elektronik öğrenme kavramını ve teknolojilerini kullanmayı da etkileyecektir. E-öğrenme öğrencilerin yanı sıra yetişkinlerin de öğretime devam etmelerini sağlayarak yeni eğitim olanakları getirmektedir. Bu yeni eğitim olanaklarından yararlanarak kişisel ve toplumsal gelişmelerin sağlanması hedeflenmektedir. Böylece öğretmenlerin hızlı gelişen ve küreselleşen topluma uyum sağlayarak, kendi ders ortamını da bu yönde geliştirmesi beklenmektedir (Akbaş, 2002, s.25).

Bu çalışmada “e-öğrenme kavramı” sunduğu yararlar ve sınırlılıklar incelenerek, resmi ve özel ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerinin konu ile ilgili görüşlerini ve tutumlarının incelenmesi hedeflenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın evrenini; İstanbul İli Şişli İlçesinde 2003/2004 eğitim öğretim yılında toplam 29 resmi ve 4 özel ilköğretim okulunda görev yapmakta olan öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, Şişli İlçesinden 86 resmi ilköğretim okulu ve 92 özel ilköğretim okulu öğretmenleri oluşturmaktadır. Yapılan faktör analizi ve geçerlilik çalışmalarında örneklemin kabul edilebilir ve güvenilir olduğu belirlenmiştir. Verileri toplamak için toplam 4 özel ile 12 resmi ilköğretim okulunda araştırmacı tarafından anket uygulaması yapılarak 180 öğretmene ulaşılmıştır.

Araştırmada, random olarak bu ilçeden seçilen özel ve resmi ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin, e-öğrenmenin eğitim sürecinde kullanılmasına ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Betimsel nitelikte olan bu araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmaktadır.

Literatür taraması yapıldıktan sonra uzman görüşleri ve daha önce yapılmış araştırmaların bilgi toplama ölçeklerinden yararlanılarak bir anket formu geliştirilmiştir .Bu anket “Elektronik Ortamda Öğrenme Anketi” olarak adlandırılmıştır. Anket toplam beş ayrı bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerden bir tanesini Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Öğretim Üyesi Dr. Levent Deniz tarafından geliştirilmiş olan “Bilgisayar Tutum Ölçeği” oluşturmaktadır.

Diğer dört bölümler öğretmenlerin kişisel özelliklerini, öğretmenlerin fiziki imkanları ve ortamlarını, İnternet kullanma alışkanlıklarını ve öğretmenlerin İnternet'in kullanımına ilişkin görüşler ve tutumlarını incelemektedir.

BULGULAR

▪ Araştırmaya; %30,6 erkek, %69,4 bayan öğretmen katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler cinsiyet değişkenine göre gözden geçirildiğinde, deneklerin çoğunun bayan (%69,4) olduğu görülmektedir.

▪ Öğretmelerin çoğunluğu 25-35 (%55,9) yaşları arasındadır.

▪ Öğretmenlerin %36,7'si bekar, %62,8'i evlidir.

▪ Öğretmenlerin görev aldıkları okul türüne göre çok önemli sayılacak bir farklılık görülmemektedir. Araştırmaya katılanların %51,7 özel ilköğretim okullarında, %48,3 resmi ilköğretim kullarında çalışmaktadır.

▪ Öğretmelerin %63,1'i branş öğretmeni olarak görev alırken, % 36,9'i sınıf öğretmenidir. Örneklemin çoğunluğu branş öğretmenlerinden oluşmaktadır.

▪ Öğretmenlerin çoğunluğu eğitim fakültesi (%52) mezunudur.

▪ Öğretmenlerin çoğunluğunu (%53,3), 0-10 yıllık bir deneyimine sahiptir. Bu deneyim yılları içinde bir öğrenme sürecinin oluştuğu, fakat belirli alışkanlıkların edinildiği tecrübe yılları olarak görülebilir.

▪ İngilizce dil bilgisine sahip olmayan öğretmenler (%21,1), çok iyi bilenlere göre (%15,6) daha fazladır.

▪ Almanca dilbilgisi öğretmenlerin çoğunluğunda yok (%77,2) veya çok az (%10,6). Fransızca dilbilgisi öğretmenlerin çoğunluğunda yok (%88,3) veya çok azdır (%6,7). İngilizce'ye göre daha az bilinen ve İnternet'te yaygın olmayan dillerdir. Fakat gelişmiş ülkelerin konuştukları diller olmaları nedeniyle, hakim olduğu taktirde yenilikleri takip etmekte faydaları olacaktır. Ancak, öğretmenlerimiz bu konuda yeterli bir dil bilgisine sahip değiller.

▪ İngilizce, Almanca ve Fransızca haricinde bir diğer dili çok iyi bilen öğretmenler oldukça azdır (% 0,6).

▪ Araştırmaya atılan öğretmenlerin çoğunluğu 1 milyar ve üstü (%52,5) gelir durumuna sahip, %22,3'ü ise 500 Milyon ve 1 Milyar arasında bir gelir durumuna sahiptir. Öğretmenlerin maddi durumlarının normal sınırlarında ve üstünde olması, Türkiye'de hala yüksek fiyatlarda olan bilgisayar teknoloji kullanımını etkileyecektir.

▪ Öğretmenlerin çoğunluğu bilgisayar kullanmaktadır (%86,4).

▪ Öğretmenlerin %88,6'sı okulda kullanılacak bilgisayarın %78,5'ini evinde bir bilgisayar olduğu belirlenmiştir.

▪ Evde bilgisayar olmayanların (%21,5) almama sebebi çoğunlukla bilgisayar fiyatlarının yüksek olmasıdır. Gelir durumuna bakıldığında zaten %22,3'ünün daha az bir gelir ile yetinmek zorunda oldukları görülmektedir.

▪ Okulların %87,4'ünde İnternet bağlantısının olduğu belirtilmiştir. Buna rağmen, %12,6'sında bir İnternet bağlantısı yoktur. Gelişmiş ülkelerde bu durumlar %100 olarak görülürken, ülkemizde hala eksiklikler görülmektedir.

▪ Araştırmaya katılan öğretmenlerin %70,1'inin evinde İnternet bağlantısı olduğu, %29,9'unun olmadığı belirlenmiştir. İnternet bağlantısının olmama sebebi en çok yüksek fiyatlı olmasıdır (%53,7).

▪ Öğretmenlerin %82,4'ü İnternet kullanmaktadır. Bu bilgisayar kullanan öğretmenlerinin %4'ünün İnternet kullanmadığını da yansıtmaktadır. Fakat çoğunluğu bir kullanma alışkanlığı geliştirmiştir.

▪ Öğretmenlerin %50'si İnternet'i her gün kullanmaktadır. %23,3'ü hafta 2-4 kez kullanırken, ayda 1-2 kez kullananlar % 17,3'tür.

▪ İnternet'i üç yıldan fazla kullananlar %64,9 olarak belirlenmiştir. Türkiye'de İnternet gelişmelerinin yaygınlaşması 8 yıllık bir geçmişe dayanmaktadır.

▪ İnternet erişimi çoğunlukla okuldan (%48,6) ve evden (%44,4) oluşmaktadır.

▪ Öğretmenlerin çoğunluğu İnternet'i eğitim ve araştırma amacı olarak (%74,6) kullanmaktadır.

▪ Öğretmenlerin çoğunluğu İnternet kullanımında İngilizce bilmenin önemli olduğunu düşünmektedirler (%79,5). Fakat çok iyi bir İngilizce'ye sahip olanlar örneklemin %15,6'sıdır.

▪ Okul türüne bağlı olarak bilgisayar tutumları incelendiğinde, resmi ve özel ilköğretim okulu öğretmenleri arasında bilgisayara ilgi duyma, bilgisayar kaygısı ve bilgisayarın eğitim öğretimde kullanılması gibi konu başlıklarına göre tutum farklılıkları görülmüştür.

▪ Ancak, özel ilköğretim okulu öğretmenleri bilgisayara ilgi duyma, bilgisayar kaygısı ve bilgisayar kullanımı yönünde bir eğilim göstermektedirler.

▪ İnternet'in sınıfta kullanımı konusunda resmi ve özel ilköğretim okulu öğretmenler arasında tutum farklılığı görülmüştür. Böylece, özel okul öğretmenleri İnternet'in sınıfta kullanılmasına yönelik olumlu görüş içindedir.

▪ İnternet ve öğrenme konusuna ilişkin resmi ve özel ilköğretim okulları öğretmenlerinin cinsiyete göre tutum farklılıkları görülmüştür. Buna göre; özel ilköğretim okulu öğretmenlerin görüşleri İnternet ve öğrenme konusunda resmi okul öğretmenlerine göre her zaman daha olumlu oldukları belirlenmiştir. Ayrıca, özel ilköğretim okulu bayan ve erkek öğretmenler resmi okul öğretmenler ile karşılaştırıldıklarında İnternet ve Öğrenme konusunda her zaman daha olumlu oldukları belirlenmiştir.

▪ İnternet kullanım engelleri konusuna ilişkin resmi ve özel ilköğretim okulları öğretmenlerinin yaşa göre tutum farklılıkları görülmüştür. Buna göre; İnternet kullanım engelleri ile karşılaşan öğretmenlerin her zaman en çok 36-40 yaş grubunda olduğu belirlenmiştir. En az engellerle karşılaşan grup ise 46 yaş ve üstünde yaşanmaktadır .

▪ İnternet kullanım engelleri konusuna ilişkin resmi ve özel ilköğretim okulları öğretmenlerinin İngilizce bilgisine göre tutum farklılıkları görülmüştür. Buna göre; İnternet kullanım engelleri belirtme konusunda her zaman çok az İngilizce bilgisine sahip olan resmi ilköğretim okulu öğretmenlerinde çok iyi İngilizce bilen özel ilköğretim okullarına göre daha fazla olduğu belirlenmiştir.

▪ İnternet ile ilgili olumsuz görüşler konusuna ilişkin resmi ve özel ilköğretim okulları öğretmenlerinin gelir durumuna göre tutum farklılıkları görülmüştür. Buna göre; İnternet'e ilişkin olumsuz görüşler 500-750 Milyon gelir duruma sahip resmi ilköğretim okulu öğretmenlerinin her zaman özel ilköğretim okulu öğretmenlerine göre daha yüksek oldukları belirlenmiştir.

▪ İnternet ile ilgili olumsuz görüşler konusuna ilişkin resmi ve özel ilköğretim okulları öğretmenlerinin gelir durumuna göre tutum farklılıkları görülmüştür. Buna göre; İnternet'e ilişkin olumsuz görüşler 500-750 Milyon gelir duruma sahip resmi ilköğretim okulu öğretmenlerinin her zaman özel ilköğretim okulu öğretmenlerine göre daha yüksek oldukları belirlenmiştir.

▪ İnternet ve öğrenme konusuna ilişkin resmi ve özel ilköğretim okulları öğretmenlerinin evde kullanılabilir bilgisayar durumuna göre tutum farklılıkları görülmüştür. Buna göre; İnternet ve öğrenmeye ilişkin görüşler evde kullanılabilir bilgisayar durumuna sahip öğretmenlerde olmayanlara göre her zaman daha yüksek oldukları belirlenmiştir.

▪ İnternet teknolojilerinden yararlanma konusuna ilişkin resmi ve özel ilköğretim okulları öğretmenlerinin evde kullanılabilir bilgisayar durumuna göre tutum farklılıkları görülmüştür. Buna göre; İnternet teknolojilerinden yararlanmaya ilişkin görüşler evde kullanılabilir bilgisayar duruma sahip öğretmenlerde olmayanlara göre her zaman daha yüksek oldukları belirlenmiştir.

▪ İnternet kullanım engelleri konusuna ilişkin resmi ve özel ilköğretim okulları öğretmenlerinin okulda kullanılabilir bilgisayar durumuna göre tutum farklılıkları görülmüştür. Buna göre; İnternet kullanım engellerine ilişkin görüşler okulda kullanılabilir bilgisayar duruma sahip olmayan öğretmenlerde olanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, İnternet kullanım engellerini belirtenlerin, okulda bilgisayar kullanma durumuna sahip olmayan özel ilköğretim okulları öğretmenleri oldukları belirtilmiştir.

▪ İnternet teknolojilerinden yararlanma konusuna ilişkin resmi ve özel ilköğretim okulları öğretmenlerinin evde kullanılabilir İnternet durumuna göre tutum farklılıkları görülmüştür. Buna göre; İnternet teknolojilerinden yararlanmaya ilişkin görüşler evde kullanılabilir İnternet erişimine sahip olan öğretmenlerde olmayanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, İnternet teknolojilerinden yararlanma konusunda özel ilköğretim okulları öğretmenlerinin resmi ilköğretim okulu öğretmenlerine göre her zaman daha olumlu tutum içinde oldukları belirtilmiştir.

▪ İnternet'in okulda kullanımı konusuna ilişkin resmi ve özel ilköğretim okulları öğretmenlerinin okulda kullanılabilir İnternet durumuna göre tutum

farklılıkları görülmüştür. Buna göre; İnternet'in okulda kullanımına ilişkin görüşler okulda kullanılabilir İnternet erişimine sahip olan öğretmenlerde olmayanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

▪ İnternet'i sınıfta kullanılması konusuna ilişkin resmi ve özel ilköğretim okulları öğretmenlerinin okulda kullanılabilir İnternet erişimine göre tutum farklılıkları görülmüştür. Buna göre; İnternet'in sınıfta kullanımına ilişkin görüşler okulda kullanılabilir İnternet erişimine sahip olan öğretmenlerde olmayanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

TARTIŞMA

Teknolojik değişimlerin öğretmenlerden beklenen işlevleri etkilemesi önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Okullarda halihazırda çalışmakta olan öğretmenlerin ve üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarının yeni teknolojiye ilişkin bilgi ve beceriler kazanması gerekmektedir.

Bilgi teknolojilerinin eğitsel işlerde anlamlıca ve etkili kullanılması, eğitimcilerin bu araçları kendilerinin kullanmasını ve içeriği belirlemede kendilerinin sorumluluğu almalarını gerekli kılmaktadır (Fung ve diğerleri, 2002, s.48).

Öğretmenlerin eğitim teknolojilerini ve onların rolünü algılama biçimleri ile teknolojiden faydalanma konusundaki inançları, öğretmenlerin derslerinde teknolojiden faydalanma derecelerini belirlemektedir (Ertmer, 2004, s.63).

Öğrenme ortamının gerekli eğitim teknolojileriyle donatılarak öğrenmenin sağlanması öğretmenlerin tutumlarına bağlı olabilmektedir. Eğitim yatırımlarının uygun kullanımı ve bunlardan üst düzey faydanın sağlanması öğretmenlerin öncelikle bunların faydasını benimsemelerine bağlıdır. Bu nedenle öğretmenlik ve öğrenmeyle ilgili tutumlara özenle yaklaşılmalıdır. Olumlu tutum değiştirmeye yönelik çalışmalar eğitim fakültelerinde ve okul ortamlarında yeterince yapılmalıdır.

Genç yetişkinlik evrelerinde yapılan teknolojiye yakınlaştırma çalışmalarının kalıcılığı, bu yaş evresinin gelişim düzeyi ile bağlantılıdır. Bu nedenle, teknolojinin bireylerin hayatına genç yaşta girmesi, yaşam boyunca kalıcı ve etkili olacaktır. Yeni neslin bu konu ile ister istemez yaşamayı öğrenmiş olması, ileriki hayattaki gelişimlerini olumlu yönde etkileyecektir. Ancak çağımızda yetişkin bireylerin teknoloji konularına hızla alışmaları çok önemlidir. Hizmetiçi ve öncesi eğitimlerin teknoloji kullanımı konusunda öğretmenlerin algılarını değiştirmede etkili olduğu bilinmektedir (Gilmore, 1995, s.251-270). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması ve uzaktan eğitim etkinliklerine yeni boyutlar kazandırması nedeniyle hizmetiçi eğitimler için uzaktan eğitim

modülleri kullanılabilir. Uzaktan eğitim yetişkin eğitiminde yüz-yüze eğitime destek olmakla birlikte alternatif yöntem olarak da kullanılabilir.

Türkiye’de özel ve resmi ilköğretim okulları şartlarının arasında bulunan farklılıklar, araştırma sonuçlarında da görülmüştür. Buna bağlı olarak farklılıklar incelendiğinde, İngilizce dil bilgisinin etkisi görülmektedir. Özel ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin yabancı dil bilmeleri kurumlar tarafından genellikle şart koşulmaktadır. Bu nedenle, özel okul öğretmenleri İnternet’te yapılan çalışmalara daha kolay uyum sağlayabilmekte ve yenilikleri takip edebilmektedir. Resmi ilköğretim okulu öğretmenlerinin özellikle yabancı dil bilgisi edinme konusunda desteklenmelidirler. Hatta bu eğitimlerin teknoloji araçları kullanımı uygulanarak teknoloji kullanımı yaygınlaştırılabilir.

Kullanım deneyimi oluşturmanın, öğretmenlerde teknolojinin önemini algılamalarında etkili bir süreçtir. Ancak bu konuda özellikle okul yöneticilerinin desteklerine ihtiyaç vardır. Okul yöneticileri, okul içindeki tüm yazışmalardan, haberleşmelerden hizmet içi eğitim faaliyetlerine kadar bilgisayar ve İnternet/İntranet kullanımını teşvik etme durumundadır. Kullanım arttıkça ağ bağlantıları üzerinden yapılan eğitim faaliyetleri etkin hale gelecektir.

Öğretmenlerin teknoloji kullanımı hakkındaki algı, bilgi ve deneyimleriyle birlikte teknolojik olanakların okullarda yeterince bulunması gereklidir. Öğrencilere sağlanacak teknolojik destek ile birlikte öğrenci merkezli etkinliklerin sınıfta yeterince gerçekleştirilmesi öğretimin başarısını etkileyen bir etmendir. Öğretmenlerin öğrenci merkezli etkinliklere daha fazla zaman ayırabilmesi de sınıflardaki öğrenci sayısına bağlıdır (Blattner ve diğ., 1997 ve Blatchford, 2003’den aktaran Akpınar, 2004, s.11). Resmi ve özel ilköğretim okullarının arasındaki önemli bir farkı fiziksel olanaklar oluşturmaktadır. Öğretmenlerin ağ bağlantılarına kolay ulaşılabilir durumu sağlandığında, ders ortamında kullanabileceği interaktif araç gereçler sunulduğunda ve sürekli bir gelişim için eğitim olanakları hazırlandığında kullanmaları artmaktadır. Özel ilköğretim okullarında fiziksel olanaklar daha gelişmiş olduğu için, bu durumdan öğretmenlerin faydalanmaları daha mümkündür. Bu nedenle, Milli Eğitim Bakanlığının resmi okullara ayırdığı bütçelerinin tekrar gözden geçirmesi ve bu amaçla arttırması faydalı olacaktır.

Tutum değiştirmeye yönelik çalışmalar eğitim fakültelerinde ve okul ortamlarında yeterince yapılmalıdır. Yukarıdaki bulgular ışığında eğitim teknolojileri kullanımının az olmasının nedeni, sadece kaynak problemi değil, ayrıca tutum problemi de olabilir. Li’nin (2003) ABD ve Çin’de yaptığı karşılaştırmalı bir çalışmaya göre öğretmenlerin öğrenmeye yaklaşımları onların kültürel değerleri ve dil örüntüleriyle ilişkili görünmektedir. Ayrıca, Wubbels ve Levy (2001) Hollanda ve Amerika’daki öğretmenlerin özelliklerini inceledikleri

çalışmada, Hollandalı öğretmenlerin öğrencilerine daha çok sorumluluk ve özgürlük tanıdığı, Amerikalı öğretmenlerinse daha kuralcı olduğu saptanmıştır ve öğretmen davranışlarının kültürel öğelerle ilgili olduğu yönünde bulgular sunmuşlardır. Öğretmenlerimizde görülen genel olumsuz tutumların kültürel öğelerle ne kadar örtüştüğü ve bunların nasıl değiştirileceği bu doğrultudaki yeni çalışmaların konusu olabilir (Li, 2003; Wubbels ve Levy, 2001'den aktaran Akpınar, 2004, s.15)

Bazı zorlukları gidermek amacıyla aşağıdaki önerileri göz önünde bulundurmaya faydalı olabilecektir.

▪ Öğretmenlerin ve üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarının yeni teknolojiye ilişkin bilgi ve beceriler kazanması gerekmektedir.

▪ Yeniliklere karşı olumlu tutum değiştirmeye yönelik çalışmalar eğitim fakültelerinde ve okul ortamlarında yeterince yapılmalıdır.

▪ Teknolojinin bireylerin hayatına genç yaşta girmesi, yaşam boyunca kalıcı ve etkili olacaktır.

▪ Hizmetiçi ve öncesi eğitimlerin teknoloji kullanımı konusunda öğretmenlere verilmesi gerekmektedir.

▪ İnternet kullanımını daha verimli bir hale getirmek için öncelikle öğretmenlerin İngilizce diline hakim olmaları için eğitimlerin sunulması önemlidir.

▪ Okul yöneticileri, okul içindeki tüm yazışmalardan, haberleşmelerden hizmet içi eğitim faaliyetlerine kadar bilgisayar ve İnternet/İntranet kullanımını teşvik etmek durumundadırlar.

▪ Öğretmenlerin teknoloji kullanımı arttırmak amacıyla teknolojik olanakların okullarda yeterince bulunması gereklidir. Fiziki şartlarda eğitim teknolojilerinin yaygın olması, kullanımını arttıracaktır.

▪ Öğretmenlerin öğrenci merkezli etkinliklere daha çok önem vermeleri için öğretmenlere bu konu ile ilgili uygulamaya dönük eğitimlerin verilmesi gereklidir.

▪ Sınıflardaki öğrenci sayılarının 20-25 öğrenci ile sınırlandırılması önemlidir.

▪ Teknoloji kullanımını etkileyen yüksek ücretler ile ilgili yeni bir düzenlemeye girilmesi gereklidir.

▪ Öğretmenlerin İnternet kullanımını teşvik ettirecek indirimli ücret politikalarına geçiş sağlanmalı.

- Resmi okulları özel okulların standartlarına doğru geliştirmek için çabaların artması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Akbaş O., “Avrupa Birliğinde Yaşam Boyu Öğrenme”, MEB Dergisi, Sayı 155-156, s.25, 2002
- Akpınar Y., “Eğitim Teknolojisiyle İlgili Öğrenmeyi Etkileyebilecek Bazı Etmenlere Karşı Öğretmen Yaklaşımları,” The Turkish Online Journal of Educational Technology - Volume 3, Issue 3, Article 15, s.1-15, 2004
- Bartçugil, İ., “Bilgi Yönetimi”, Kariyer Yayıncılık, s.19-24, İstanbul, 2002
- Brinkmann, D. “Moderne Lernformen und Lerntechniken in der Erwachsenenbildung. Formen selbstgesteuerten Lernens”, Bielfeld: IFKA, s.194, 2000
- Çakırer, M.A., “Bilgi Toplumunda E-Öğrenim (E-Learning) ve Türkiye’de Uygulamasının Avantajları”, Dumlupınar Üniversitesi Araştırma Makaleleri, s.3-37, 2002
- Ertmer, P.A. Addison, P., Lane M., Ross, E., & Woods, D., “Examining Teachers’ beliefs About the Role of Technology in the Elementary Classroom”, Journal of Research on Computing in Education 32 (1), s.54-73, Erişim: 23 Nisan 2004, EBSCO Host
- Fung, A., Visscher, A., Smith D. ve Wild, P. “Comparative evaluation of the implementation of computerised school management systems” In Deryn Watson and Jane Andersen (eds) Networking the Learner. Kluwer, Boston, s.48, 2002
- Gilmore, A. M., “Turning teachers on to computers: Evaluation of a teacher development program” Journal of Research on Computing in Education, 27(3) , s.251-270, 1995
- Karahan, M., İzci, E., “Üniversite Öğrencilerinin İnternet Kullanım Düzeyleri ve Beklentilerinin Değerlendirilmesi”, MEB Eğitim Kültür Sanat Dergisi, Sayı 150, s.9-16, 2001
- Merk, R. “Weiterbildung im Internet”, s.49-51, Neuwied, 1999
- T.C. Başbakanlık Müsteşarlığı, “T.C Türkiye Bilişim Şurası Sonuç Raporu”, Ankara, s.10-12, 2002.